

Kyrkans rika symbolvärld

Det finns en rik symbolvärld i våra kyrkor och de flesta symbolerna är mycket gamla. Under medeltiden användes ofta helgonbilder men detta försvann senare från kyrkorummen. Under stormaktstiden skalades symbolspråket bort och istället utsmyckades många föremål med gåvogivarnas initialer eller adelsvapen. Symbolerna vill fungera som hjälp till tro och i tro. Dess mening är att beröra. Liturgin i kyrkan har alltid ett budskap och symbolspråket finns i liturgin, i det som syns, hörs och görs. Det är angeläget att symbolspråket kan förstås av alla, oberoende av språk och läskunnighet.

Fisken som symbol

De första kristna levde i en tid där det kunde kosta livet om andra visste att man var kristen. Därför behövdes ett gemensamt tecken för att veta om personen man mötte också var kristen. Fisken blev tecknet genom att en person ritade en båge i sanden, halva fisken, och den andra personen kompletterade med bågen som saknades.

Fisken användes inte enbart som ett hemligt tecken mellan förföljda kristna utan fick också utrymme inom den tidiga kristna konsten. Även idag kan besökare se fisken i många kyrkor, exempelvis på altarets antependium, på dopfunten eller ljuskronor. Men varför just fisk?

Varför valde de tidiga kristna fisken som symbol?

Det finns många berättelser i Bibeln där fiskar nämns. En av dem är den om Jesu under med bröden och fiskarna (Joh 6:1-13) men det går också att läsa om fiskmåltiden som Jesus delade med lärjungarna vid Gennesarets sjö efter sin uppståndelse (Joh 21:1-13) och berättelsen om myntet som Petrus hittade i munnen på en fisk (Matt 17:24-27).

Det finns också berättelser där det framgår att Jesus liknade oss människor som fiskar: *När han gick utmed Galileiska sjön fick han se Simon och hans bror Andreas stå vid sjön och kasta ut sina kastnät, för de var fiskare. Jesus sade till dem: »Kom och följ mig. Jag skall göra er till människofiskare«, och de lämnade genast sina nät och följde honom.*

Markusevangeliet (1:16-17)

Det är starka berättelser men vi får inte riktigt svaret på gåtan. Kan svaret finnas utanför Bibeln? Också andra författare i den tidiga kyrkan använder sig av bildspråk där fiskar är viktiga. Tertullianus – som levde i Karthago i nordafrika ungefär 160-225 – skriver i boken Om dopet: "Vi småfiskar, avbilder av vår (store) Ichthys (Fisk), Jesus Kristus, föds i vattnet."

Jesu som fisk? Ja, om man ger en betydelse till varje bokstav i det grekiska ordet för fisk så döljer sig ett hemligt budskap: Ichthys blir **I**esos **C**hristos **T**heou **Y**ios **S**oter, blir "Jesus Kristus, Guds son, Frälsaren".

Den som fyllde i andra halvan av fisken fattade att det var en fisk som skulle ritas. Men den fattade också att fisken stod för en person – och inte vilken person som helst...

*Läs mer som kyrkans symbolik i böckerna *Textilier i helig tjänst* och *Metaller i helig tjänst*.*